

Připravenost české společnosti na digitalizaci veřejné správy

Prezentace studie
červen 2023

Nadace OSF

Uzavíráme program Náš stát, naše data

- Stmelili jsme **open datovou komunitu**, tedy datové odborníky napříč sektory.
- Přispěli jsme k vytvoření funkce Národního koordinátora pro otevřená data, odboru Hlavního architekta eGovernmentu a **vzniku Digitální a informační agentury**.
- Společně se nám podařilo prosadit **pozitivní systémové změny** a zavázat k otevření svých datových sad TAČR, ministerstva financí a zdravotnictví, ČRo či Operátora ICT.
- Díky tomu jsme společně položili **dobré základy pro digitalizaci služeb státu**.

Nadace OSF

Rozjždíme program Digitálně a férově

- Aby digitální transformace nezvyšovala existující nerovnosti ve společnosti, musíme brát v potaz potřeby všech občanů, včetně těch, kteří např. nemají přístup k internetu, neumí, nemohou anebo z různých důvodů nechtějí používat digitální technologie.
- Naším cílem je, aby **tito lidé nebyli z procesu digitalizace vyloučeni**.

Cíle studie

Cílem studie bylo zjistit

- jaké **typy bariér** lidem brání používat digitální služby státu
- zda dosavadní průzkumy reflektují potřeby skupin lidí se znevýhodněním
- která data chybí, zejm. s ohledem na **inkluzivnost** digitálních služeb

Sekundární analýzu zpracoval pro Nadaci OSF analytický ústav **STEM**.

Vznik studie finančně podpořil **CZ.NIC**. Plná verze studie je k dispozici [ZDE](#).

Vybraná zjištění 1/5

Existující data o digitálních kompetencích vycházejí ze sebehodnocení.

Chybí audit kompetencí české veřejnosti založený na testování.

Problém sebehodnocení je, že funguje především tam, kde mají lidé jasnou představu, co by mohli umět. Velká část digitálních kompetencí je ale takové povahy, že kdo je nemá, ten si ani neuvědomuje, že je nemá. Doporučujeme proto vytvoření dotazníku s testovými otázkami (rozlišení správných a špatných odpovědí) a realizaci auditu digitálních kompetencí české veřejnosti pro cílené zaměření vzdělávacích programů a materiálů.

Vybraná zjištění 2/5

Nejsou jasně vymezeny a empiricky zkoumány **strategické kompetence**, které jsou ale v odborné diskusi považovány za klíčové pro optimální využívání možností internetu.

Z hlediska kompetencí je možné odlišit dvě roviny: technické kompetence a strategické kompetence. Strategické kompetence se týkají uvědomělého využívání příležitostí internetu s ohledem na osobní rozvoj a prospěch. Bylo by žádoucí jasněji popsat (spíše demonstrativně, než taxativně) strategické kompetence, měřit jejich úroveň a mířit programy na jejich rozvoj, **aby příležitosti internetu nevedly ke zvyšování sociálních rozdílů**. Ilustrace: vzdělávací platformy či videa za referenční tři měsíce využilo 33 % osob s VŠ vzděláním, ale jen 3 % osob se základním vzděláním.

Vybraná zjištění 3/5

Z mezinárodních výzkumů vyplývá, že Česko příliš neumí podpořit rozvoj digitálních kompetencí u dětí a mládeže.

Srovnání online dovedností mládeže s dalšími státy EU ukazuje, že **ve využití internetu pro školní práci je ČR spíše v nižším průměru**, digitální dovednosti mládeže jsou celkově jen průměrné. České děti navíc výrazně méně, než je průměr pro děti v ostatních zemích EU, uvádějí, že se s nimi rodiče baví o tom, jak internet používat. Malá je podpora rodičů vůči dětem i v tom, aby se učily vyhledávat na internetu informace či se učily nové dovednosti. Mnoho tak zůstává na školství, které se v Česku vyznačuje poměrně velkými rozdíly mezi školami. Digitalizace tak představuje riziko dalšího rozevírání sociálních nůžek.

Vybraná zjištění 4/5

Lidé v tuto chvíli často příliš nevidí **přidanou hodnotu** online služeb nabízených veřejnou správou.

Dle zprávy NKÚ (2019) využilo při **komunikaci s úřady online služby 26 % fyzických osob** (podprůměr v rámci EU), zatímco e-Banking využilo podstatně více osob, konkrétně 62 % (nadprůměr v rámci EU). Digitalizace veřejné správy musí kromě technických řešení usilovat také o popularizaci nástrojů a posílení vnímání přidané hodnoty nabízených řešení.

Vybraná zjištění 5/5

Digitální vyloučení (či ohrožení digitálním vyloučením) je další formou sociálního znevýhodnění.

Nejsme schopni analyzovat potřeby znevýhodněných skupin, ale málo dat máme i k identifikaci skupin digitálně vyloučených (ohrožených digitálním vyloučením). Identifikovali jsme pouze jedinou studii zaměřující se na digitálně vyloučené osoby v ČR (Ehrlich, Michalová & Prokop, 2019), podle které je **dnes v ČR asi 20 % osob digitálně vyloučených** nebo digitálním vyloučením ohrožených. Jejich charakteristiky jsou do určité míry známé: vyšší věk, nižší vzdělání, nižší příjmy, menší osobní spokojenost, menší otevřenost světu, menší zaměření na rodinu jako životní cíl, menší účast ve volbách, menší podpora členství v EU, méně přispívají na charitu, menší víra v roli vzdělání a hodnotu samostudia, také menší sociální kapitál. Nicméně poměrně málo toho víme o jejich zkušenostech a potřebách, jak tyto osoby oslovovat a jaké digitální nástroje jim nabízet, co pro ně představuje překážky, co by je motivovalo.

Závěry studie

Na základě zpracované sekundární analýzy jsme identifikovali **3 zásadní výzkumná témata** pro posun v oblasti digitální inkluze.

- Je nutná **analýza strategických kompetencí** uživatelů internetu, která bude minimalizovat vliv sebe-evaluace.
- Od osob digitálně vyloučených je třeba dozvědět se více o **překážkách a motivacích** pro získávání digitálních kompetencí.
- Musíme se zabývat mírou a typem digitálního ohrožení v různých **sociodemografických skupinách**.

Doporučení Nadace OSF pro řešení digitalizace v ČR

- Je třeba doplnit existující periodicky sbíraná data o **data o populaci** mapující:
  - strategické kompetence
  - vliv socioekonomické a životní situace jedince (specifika ohrožených skupin)
- Je třeba jasně definovat kompetence, **který úřad/resort** data sbírá a metodicky zajišťuje a **vytváří** na základě jejich sběru relevantní **politiky**, vč. alokace financí!!!
- Je třeba jasně **definovat roli občanské společnosti** a dalších aktérů (byznysu) v **klíčových aspektech digitalizace, kterými jsou**:
  - designování vzdělávacích programů pro veřejnost na rozvoj digitálních kompetencí
  - zajištění sociální a environmentální spravedlnosti (mj. formou vzdělávání odborné veřejnosti a státních úředníků)
  - popularizace nástrojů a služeb nabízených veřejnou správou s cílem posílit vnímání přidané hodnoty nabízených online řešení

Připravenost české společnosti na digitalizaci veřejné správy

Barbora Hořavová

barbora.horavova@osf.cz

www.osf.cz